

képviselői országgyűlésre Tolnamegye kölesdi kerületének képviselőjévé választották. Miklós nem volt oly jeles szónok mint bátyja s azért az országgyűlésen nem vitt oly feltűnő szerepet, de aztán a harcztéren ő is megállta helyét emberül. Magas nővést, daliás természetű szép férfi volt s még most annyi év s annyi viszály után is, azonnal szembeötlő katonái külseje van.

Már 1848-ban nemzeti örnagy lett Tolnamegyében, s ő volt a legelső, ki az országban szabad csapatot alakított; s Bechtold vezérlete alatt részt vett a ráczok ellen folytatott első csatározásokban. Vitézségének már itt kitűnő jeleit adta, kivált azon alkalommal, midőn segédtszótjt, gr. Zichy oldalra mellől lötték le s maga is a legnagyobb életvesztésben forgott.

Midőn István főherceg szeptemberben eltávozott s Móra egy lövés nélkül vissza akart vonulni, Perczel Miklós is ez utóbbi táborában volt tolnai önkéntesével. Sokorón hadi tanácsot tartottak, melyben P. Móríczzal a megütözött sürgette s midőn Miklós is erősen támogatta, Móra tábornok így szól hozzát: „Morgen werden die Tolnaer auf den ersten Kanonenschuss davon laufen.“ Mire P. Miklós azt felelte: „Es ist besser dass sie auf den ersten, als dass sie auf gar keinen davon laufen.“

Másnap szeptember 29-én P. Miklós, Sándor öcsétől támogatva, a császári Wasa gyalogság örnagyának Becknek támadását a jobb szárnyon győzelmesen vissza nyomta s ez által a nap eredményére elhatározó befolyást gyakorolt. Ennek bizonyására szolgál a következő levélke, melyet Móra tábornok a csata vége felé küldött Perczel Mórícshoz; a levélke így hangzik: „Ich gratuliere Ihnen Herr Oberst. Wir siegen, die Ehre des Tages gebührt Ihrem Bruder und der Tolnaer Nationalgarde.“

E kis levélkének még az a nevezetessége is van, hogy ezt a tábornok egyik nyargonca, gróf Andrassy Gyula vitte Perczel Mórícshoz, az a gróf Andrassy — mondja egy egykoru emlékirat, kit később konstantinápolyi követté neveztek ki; s az az Andrassy — tehetjük utána, ki jelenleg Magyarország miniszterelnöke.

A harcok további folyamában jelen volt P. Miklós a schwechati, moori csatákban — s azon túl is a bánáti hadjárat minden nevezetesebb mozzanatában hű kísérője volt Mórícznak, míg végre július hóban 1849-ben ezredessé és aradi várparancsnokká nevezett ki.

Később azonban Damjanics küldetett várparancsnoknak s ez Perczel Miklóst fogadásra vettette; épen azon időben, midőn Mórícztől is a tisztai tábor elvették. A történelem dolga ezek okát kimutatni. Később, midőn Móríc is Aradra került, az ő parancsára bocsáták szabadon öcsét. A két Perczel a temesvári szerencsétlen csatában mint önkéntes vett részt. Utolsóak voltak a csatátéren s Móríc alól kilörték lovát, aztán Lugosra s onnan Orsovára vonultak és 1849 aug. 18-án átlépték a haza határait. Miklós is egyike volt azoknak, kiket a török kormány később Kiutahiba belebuzdított.

Kiutahiában kereste fel Miklóst hű neje, Latinovics Hermina; s 1851-ben a Mississippifregátéon mindketten Amerikába hajóztak.

Miklós Amerikában eleinte árakat adott mint francia nyelvemester — mert a magyar, latin és német nyelven kívül folyékonyan beszélt a francia és olasz nyelvet s aztán tökéletesen megtanult angolul is. — Később 40 acre földet vásárolt, kis házacskát épített s úgy élt a föld kezeletének elleni részén. 1857-ben át jött Európába Jersey szigetére, hogy Móríczt meglátogassa,

s itt maradt két évig. 1859-ben Olaszországban voltak mindketten, de hamar visszavonultak, mert belátták, hogy idejük még nem jött el. Miklós nejevel együtt visszament Amerikába, hol 1861-ben Jova állam ezredessé választotta és két ezred szervezésével és vezetésével bizta meg; s két éven által mint dandárnok vitézül s többszöri kitüntetéssel harczolt. A háború végétével New-Yorkba telepedett le — s üzleti életet kezdett, de bekövetkezvén Magyarországon a dolgok új rendje, erőt érezvén még szívében és lelkében, azt szeretett hazájának oldalán akarta feláldozni, s csakhamar jelentéshatározó szándékát.

A magyar nemzet mind a két Perczelt szívesen látta a hazatértek között — mint édes anya hosszu vándorlásból hazatérő fiait. El lehet mondani, hogy a milyen volt részükről az adjon isten, olyan volt a nemzet részéről a fogadj isten. Deák Farkas.

Betegágy nál.

Nem lesz egy vágyad, még csak egy sem, Hogy rögtön bé ne teljesíten, Mit akadsz neki, vagy lelked gondol, Ellesve, téve lesz azonnal.

Elviszlek messze, messzire, Élő világ legszélire; Ott élünk aztán, csupa ketten, Ha kedvedet találok ebben.

S ha vágyad inkább válni tőlem: Hirt sem vehetsz több felőlem Ugy elmegek; vagy puszta földön Eltem vadként, bolyongva töltöm És nyomon széllel sötetrem, Hogy el ne mondasz életem.

S ha leginkább úgy tetszenék, Hogy maradjak körülbe' még, Azzal nővelni kínaim, Hogy lássalak más karjain: Oh, azt is, azt is megteszem, Csak gyögrülj meg, én kedvesem!

Nem lesz több kérés ajkamon; Mindig csak hálad mond dalom, Dicséreted minisztertelen: Csak tartsd meg őt, én Istenem!! — Réthi Lajos.

M. asszony.

A következő meglepő történetet hallottuk egy még életben levő, felvilágosult és teljes hitelt érdemlő évő ajkairól:

Feleségem nővére — ugymond — 35 éves korában özevgyen maradt két leánygyermekkel, kiket szenvedélyesen szeretett. A férje által alapított vászonkereskedést folytatta s mivel még mindig szép nő volt, számos kérője akadt, kik közül csak egyet, bizonyos B. urat tüntetett ki különösen. Nőm soha sem szenvedhetné az embert, mit nővére előtt nem is titkolt, gyakran mondogatván neki, hogy B. tulajdonképen csak kis üzlete után vágyódik. Szegényes körülmények között élt, s a házasság által csak egyet akart elérni: kissé rendbe hozni anyagi helyzetét.

Egy szép augusztusi napon M. asszony — így hívták sógornémat — kirándulást tervezett B. ur társaságában a vidék egy szép kilátása pontjára Nőm, bosszankodva hogy e férfi kisérletében rándul ki, eleget mondogatja ugyan, hogy jobban tenné, ha üzlete és gyermekei után nézne; Henriette (M. asszony) azonban, mindezek dacára a menetelnél maradt, intézkedék a bolt iránt s megígértette nőmmel, hogy leányainak gondját fogja viselni.

A kiránduló társaság két kocsin indult el, melyek egyikébe két, Henriette által hajtott ponylós volt fogva.

Mi semmi esteire nem vártuk őket haza kilevec vagy tíz óra előtt. Ezt a következendők miatt azért emlitem különösen, mert ebből kitűnik, hogy nőm nem gondolhatott hamarabb megjövetelökre.

Este hat óra tájban nőm a kertbe ment, hogy behívja a gyermekeket. Nem találván ott őket, keresésökre indult, míg végre az íres istállóhoz is eljuttott s azon hiedelemben, hogy talán ott játszanak — benyitott; — helyettök azonban a legsetétebb szögletben látja nővérét, M. asszonyt. Meg vala lepve, mert nem várta őt ily korán haza; de elég csodálatos, az kevésbé lepte meg, hogy itt találja. A kirándulás miatt különösen is bosszus levén reá, női szeszélyllyel a szóvalást azonnal fel akará eleveníteni s kapott rajta, hogy új tárgya akadt. „Ugy gondolom — szolt — hogy e kirándulásra más istohettél volna, mint e legszebb s legdrágább fekete selyem ruhátat. — Megjegyzendő, hogy nőm, mint idősebb, mintegy tanácsadó jogot igényelt magának, s fekete selyem ruha azon időben sokkal nagyobb fényüzésnek tartotték, mint mai nap.

Nem kapván feleletet, nőm ismét megszólalt. „Ha a legkisebb intést sem tudod elfogadni durczásság nélkül, magadra hagylak.“ Ezzel bejött hozzám megmondani, hogy a kirándulók hazatértek és nővérét nem a legjobb kedvben találta az istállóban; akkor nekem sem látszék valami rendkívüli dolognak, hogy ott találkozzék vele.

A lovakat tölem köleszénék az egyik kocsi számára, vártam tehát, hogy haza hozzá Henriette szomszédunkban lakván, csodálkozom, hogy senki sem jő elmondani, hogy folyt le a mulatság s gondolám, jó lesz átmenni s megkérdeni tőle. A szolgáló, nagy meglepetésemmel azt mondta, hogy még nem tértek haza, mi engem aggodalommal kezdett eltölteni; nőm azonban saját szemével látván Henriettet, nem akart hinni a szolgáló szavainak, s azt állíttá, hogy alkalmasint parancsot hagytak eltitkolni megérkezettüket, hogy lovaimmal még más valahová mehesenek stb.

Tíz óraker a kirándulók egyike szembe-tűnő igazottsággal nyitott be hozzánk; nőm azonnal gyanítá, hogy szerencsétlenség történt s szóhoz sem engedé jutni.

— Mi baj? Mi történt Henriettel?

— Ha életben ahajtja még találni, jőjön tüstént velem.

Előadásából megtudtuk, hogy a ponyk nem voltak még jól betanítva s azok tulajdonosa, nem örömet látva a gyeplőt Henriette kezeiben, nagy óvatosságra intette őt. Egy helység közelében gyors hajtás közben a ponyk megijedtek valamitől s eszeveszetteen vágtattak egyenesen egy zárt kapunak. Hasztalan volt minden erőlködés a lovakat feltartóztatni, néhányan a kaput siettek kinyitni, de későn; a másik két nő kiugrott; Henriette hiába igyekvék fékezni a neki vadult állatokat — míg végre már a kapura rontván kocsija ő is kiugrott — de szerencsétlenül fejre bukott s eszméletlenül terült el a földön.

Egy közel házba vitték ápolás végett, rögtön orvost hívtak, de csak annyira nyerheté vissza eszméletét, míg ennyit mondhatott: „Istenem, gyermekeim!“ Szemeit körülhordozta a szobán, mintha keresne valakit; szólni akart, aztán ismét elájult. — Ez hat óraker történt, midőn nőm az istállóban látta őt, vagy inkább csak látni vélte; mert nem lehetett egyéb mint szelleme.

Mialatt ismerősünk ezeket elbeszélte, kocsink elkészült. Föföltünk s még elég korán érkezünk, hogy halála perczen jelen legyünk. Csupán akkor volt eszméletnél, midőn

dőn fennebb beszélni erőlködött, hasztalanul. Fekete selyem ruhában volt.

Midőn hagyatékát rendeztük, kitűnt, hogy alig maradt valami a két árva számára. Nagyatyjuk, ki tehetős ember volt, magához vevé őket; de nem sokára történt halála után csak tengődtek a rokonoknál, egyik a másikhoz küldözé, s két évig otthon nélkül keserves életet éltek.

Gyakran tűnődtem magamban, miként segíthetnék a szegény gyermekeken, miután magamnak is nagy számu családom volt s már majd elszántam magam arra, hogy szük anyagi helyzetem dacára házamba fogadom őket, midőn üzlet-dologban hirtelen a szomszéd városba kelle utaznom. Az ügy annyira sürgős volt, hogy éjjel utazam el. Gyönyörű holdvilágos éj volt, mely hólepel borítá a földet, a hideg lég élesen metsz azomat; utitársul nagy bulldog kutyámat vivém, mely fél-éren pislogott a keskeny úlésem, meleg pokróczok alatt.

Utunk csöndes, elhagyott tájon vitt; a vidék nyílt és sik volt, a szem messze távolban nem akadt meg semmilyen; — nem jól érzem magamat e kietlen helyen — midőn kutyám borzadozva pokrócz alá rejtőzött; a ló is ágakodék s majd az árakra fordított.

Felnéztem. A ló előtt, fehér öltönyben, mely a fénylő hó fehérségét is tulragyogá, fedetlen fölvel, szétszórt hajjal egy nőt látam haladni. Látása ily öltözetben, ily zord éjjelen eleinte annyira megdöbbentett, hogy alig tudtam, mit tegyek. Magamhoz térve kiálték neki, nem kíván-e fölülni kocsimba? Semmi válasz. Gyorsabban hajték, lovam reszketve, ágakodékba száguldott előre. Az alak mindig előttünk haladt. Azon gondolatra jövék, hogy ez nem nő, hanem átöltözött férfi, ki rablási szándékkal kerülget, ezért kutyámat kezdém ráuszítani; ez azonban reszketve bujt a pokróczok közé. Végre, mindenre elszántam, megállapodam.

Az alak mindig a ló fejénél állt. A mint megálltam, megfordult s — elhalt sógorném M. asszony arczát láttam oly világosan, mint önt most, feléren, átszellemetlen. Bár nem vagyok ideges, megvallom, nem a legjobban érzem magam. Henriette mélyen, busan és szótlanul tekintett réám. Ekkor meggyőződtem, hogy ez szellemes visszatért bátorságom, tudván, hogy tőle bántódásom nem lesz. Midőn végre szólni tudtam, kérdeztem, mi háborgatja nyugalmát? Nem felelt, csak folytá azon merő tekintettel néze réám. Éreztem, hogy gyermekeiről kell szólanom.

— Henriette, gyermekeid végett nem nyugathol? Semmi válasz. — Henriette — folytatám — ha az volna, fogadom, hogy mig erőmtől telik, nem lesznék elhagyatva. Nyugodjál békében! Semmi válasz.

Homlokomba emelém kezemet, hogy le-tűröljem róla a hideg verítéket; midőn szemem elől elvevém kezemet — az alak eltűnt s magam valék. A hideg szél metszően fujt, a csillagok fényesen tűndököltek; kutyám kibúrt rejtekből és hizelkedve nyalogatá kezemet, mintha mondani akarta volna: Jó uram, ne haragudj; mindig hiven szolgálalak, csak most nem tehettem.

A két gyermeket magamhoz vevém s növeltettem, mig maguk szárnnyára nem kelhettek. Angolból F. G.

Nagy-Enyed, régészeti és történelmi tekintetben.

(Folytatás.)

1600. Ez évben Erdély sorsa Enyed előtt, vagy inkább Enyed felett, a szomszéd Miriszló és Déce nevé falvak között dőlt el.

Báthori Zsigmond kegyetlenségei és nyughatlan természeté iszonyu nyomort hozott az országra; most nejeinek, majd Endrének, püspök rokonának adta át az ország kormányát s Rudolf császár egyéb haddal nem igen rendelkezhetvén, ez egyezmény-ellenes intézkedések megbozolására: a nagyvárúgyó oláh vajdát Mihályt indítá Báthori Endre ellen.

Szeben alatt árulás által gyöz s a vajda kevély diadalmenettel vonul be Gyula-Fehérvárra, mig Báthori Endre székelyek kezétől vérzik el Csíkszékben.

Mihály vajda megkezdve kegyetlenkedéseit az elhagyott országban, már azon tanakodik, hogy a magyar nemességet véggépen kiirtsa, midőn ezek a vesztett tüközet römülésétől felocsudva, Tordán gyűlést tartanak s a vajda ellen, ki már inkább a maga, mint a császár kezére dolgozik, Bástát, az Erdélyhez közel táborozó császári vezért is meghívják.

A vajda roszat álmodik ugyan a fehérvári fejedelmi palotában, mert egy Torda felől indult felhőből álmában villám csap reá: de környezete mégis revesz, hogy szálljon tábora.

Megindul tehát inkább nagyszámú (25,000) mint rendezett táborával, melyben keletnek minden nemzetisége képviselve van s Enyed alá a Tinód nevé rétre száll; mig Bástá, hátát a miriszlói hegynek vetve, az ott lezúduló patak és a Maros által képezett szepletben vesz megerősített állást.

Másnap szept. 17-én a fegyelmetlen sereg neki zúdul Enyednek s a semmit sem vettét városzt fel-dúl és félegetvén*), a Holt-Marosnak vezetett berekig nyomul előre. Innen 300 lovasat tul küld a vajda a Maroson, hogy a gombási hegyen tábor-tütnén**), a netalán őt megkerülmi szándékozó magyar hadat szemmel tartsa. Kozájkjai elő-örsi csatát kezdenék a magyar lovassággal, de estvára kelve visszazoritnának.

Most Mihály alkudozni kezd; de a magyarok másnapra halasztják a feleletet.

Másnap reggel Bástá felgyujtatja Miriszlót s seregével, mintegy 12,000 magyarral és némettel, tetetett futással Déce felé vonul fel a Maros mentében, hogy a vajdát kedvezőbb helyzetéből kicsaljja.

A csel sikerül. Mihály csapatai rendetlenül tolongnak a hitök szerint futó magyar had után, mig végre azt a décei magaslaton hadi rendben állítva találják. A híres Toldy utóda Toldy Miklós, Sennyei Miklós, Pothe László, Csáky István, Perusit Máté s végre a derék Borbély György, ki kéz- és lábköszvénye miatt szekeren szaladgál le s fel, szembe indítják a föllesküült sereget.

Előbb a kozákokat szorítják a Marosba, majd véres öldöklés után, az egész had vad futással homlik fel; maga a „nagy“ Mihály Fogarasig meg sem áll.

A szerencsétlen enyedik, kikre a temetkezés bizva volt, tizenegyszer halottat szedtek össze; e hullatömeg két nagy halmot képezett a Maros partján, s később a víz által lassankint elhor-datott.

Ez volt a szept. 18-iki nagy nap; de szegény Enyed ezt is drágán vásárolta meg. (Szamosközi után Bethlen Farkas: Histor. de rebus transilvanicis Tom. V.)

1601. Egy rövid év sem telt le s a havából még fel sem épült várost második, az elsőnél még nagyobb csapás érte.

Egy év alatt változtak a dolgok. Mihály viszanyszerite Rudolf császár kegyét s most Bástá és ő együtt gazdálkodtak Erdély egykor gazdag földjén. Meg is látszott kezük nyoma. Még a sírok sem maradtak épen s a marháitól kifosztott paraszt, magavont taligáját elvevzte „Bástá szeke-renek.“

Tordának azért kellett lakolnia, mert mult évben innen indult ki a Mihály elleni terv. Enyednek mié? Isten tudja, talán még volt benne mit rabolni. Ráz György nevé vezérét bizta meg ez év augusztus havában e szép feladattal Mihály vajda s ez elég hí szolgálja volt urának. A ki el nem menekült, meghalt; ház épen nem maradt.

Innen Gyula-Fehérvárra mentek fejedelmi és királyi sirokat rabolni. (Kövári IV. 121. Bethlen V. 33. Kemény 45. 1.)

1603. Két év alatt, ugy látszik, a leirhatlan nyomor dacára is annyira összeszedte magát a város népe, hogy a kalandozó csordák ellen kastélyát védelmezhető állapotha tette. Mert Toldy

*) Ez égetős főszezősül Tahy Istvánt, Bástá egyik vezérét jegyzi fel a krónika. (Lásd Wolf. de Bethlen IV. Tom. 585.)

**) Mag látszik az ezek által vert tábor sáncolata.

István és Borbély György ide vonulnak meg Bástá dulongó csapatai elől. (Kövári IV. 139. 1.)

1613. Ez évben szeptember 3-kán Bethlen Gábor az enyedi kastélyt az Enyédhez, mint uradalmi fő-jóságához (caput domini) tartozó falvakat (Déce, Miriszló, Fel-Enyed, Muzsina stb.) első nejeinek, Károli Zsuzsánnának, írja át 12,000 tallérban.

(Ez eredeti oklevél megvan a n-enyedi ref. kollegium levéltárában, nagy díszszel, arany betűkkel kiállítva.)

1629. Bethlen Gábor élete hanyatlását érzvén, miután hazájának jogi állását biztosította, végházaít, templomait megépítette, a külföld előtt országának tekintélyt, benn jölletét, gazdagságot teremtett; minden igyekezetét egy szebb jövő eszkölésére irányá s egy főtanoda végmegealapításán fáradozott, melyet Gyula-Fehérvárot már 1622. óta megkezdett s a mivel világ első meste-reivel (Alstae, Opitz, Bisterfeld) látott volt el. Most, hogy a tanodának állandó jövedelmet biztosítson, a következő nevezetes alapítványokat tette:

1. A főtanoda fenntartására 20,000 forintot ajándékoz szept. 1-én 1629.

2. A tokaji hegyen lévő „Het szőlő“ nevé szőlőkertjét 1629. szept. 2-kán a tanodára iratja. (Ezt később a Rákócziak tartván árendában, II. Rákóczi Ferencz bukttával a fiskus igaztalanul elfoglalja.)

3. Debreczen városának taxáját, mely várost ő az Enyingi Török család jogán bírta, ugyancsak a tanoda alapjául ajánlja fel (a fiskus később erre is reá tette kezét) szept. 2-án 1629. S végre

4. Enyed várostát, mindennemű fizetendőségével és jövedelmeivel s a hozzá tartozó Miriszló, Déce, Fel-Enyed, Muzsina, Hidas nevé egész, Besenyő és Henningfalva resp.-jóságokkal a főtanodának hagyja. 1629. szept. 2-án.

(Mindezekről az eredeti okiratok a n-enyedi ref. kollegium birtokában vannak.)

1634. Ugy látszik, a szép hagyomány, már az első utódban I. Rákóczy Györgyben nem eléggé kegyeltes kére jutott; különben alig lehet érteni, miként történhetik, hogy ez, 1634. szept. 10-én a fehérvári kollegiumot Enyed városának méh- és bárány-dézmájáról biztosítja.

1643. Ugy kell lenni, hogy védelmi esetekre a fehérvári kollegium az enyedi nemességet a ethlenféle épületbe bocsátotta; vagy egy ma nem létező vagy végre más név és birtokos alá került bástyáknak kellett itt lenni, mert az „approbata Constitutio“ ez evre vonatkozó szabványai között az országgyűlésnek egy határozata áll mely rendel: „hogy a nemességnak enyedi kastélybeli kamarája restitultassék s a controversia a városi nép és nemesek között intéztessek el.“ (Lásd Approb. Const. e. h.)

1657. Ez év február havának 10-én kiadott oklevele által II. Rákóczy György Enyed városa polgárait megnevesíti, minek következtében ezek magokat a közteher viselésé alól kivonják. (Lásd Compilata Const. e. h.)

1658. Ez év ujra siralmas vala Enyed városára nézve, ellenben a kastélynak ez egyszer dicsőséget szerzett, miután az ostromot szerencsésen (?) kiállotta.

Ez egy esetet illetőleg azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy egyidejű, öt már nyomtatásban is megjelent, de ma már igen ritka forrásból merithetünk, mely a város, különösen a kastély körül tett védelmi intézkedésekre oly hű és világos fényt vet, hogy nem tartjuk elvesztett fáradságnak ez eseménynél kissé hosszabban időzni.

II. Rákóczy György szerencsétlen lengyel hadjárata felhagyta a török Portát s még e szerencsétlen koronavadászat esztendőjében, mely a valaha kiállított legrészeg erdélyi hadsereg, Erdély virágának elveszésével s tatar hadságra huzolásával végződött, tudtul adá a szultán Erdély reideinek, hogy Rákóczyt a trónon nem tűri.

Ekkor Rhédey Ferenczet választák; de Rákóczy nem nyugodott s Rhédeyt lemondásra kényszerítette.

Most a szultán büntetésül legrakonzáltabb csapatait: a két oláh vajdát, a silistriai basát s végre a legvadabb tatárságot bocsátá a szerencsétlen kis országra.

Itt már átvehetjük a krónikás szavait: „Hallván a tisztet a városban (Enyeden) hogy az ellenség közel volna, elküldének bizonyos embereket Fogarasig, a kik is megjövé, és az ellenség jövedeléről bizonyos hirt hozván, mindjárt rendelének gondviselőket a kapukban, tornyokban, az utcákon és sorompóknál. Egyik fő gondviselő volt Gás-

pár János a másik Boltos Mihály; kiket is arra rendelnek, hogy a népnek előtte mennének, mikor az ellenségre csatára kimennének. — A strázsáknak is rendelnek két előjárót, Tóth Mihályt és Nagy Jánost; a kapukban Szabó Keresztélyt, Posta Istvánt, Csizmadia Mihályt; megeskötve ezeket erős hittel az ő tisztjükhöz, hogy e várost sem el nem árulják, sem pedig a kaput halálig meg nem adnák.

Eleinte apróbb csapatok jöttek és pedig az első Csombord, a második Fel-Enyed felől a város alá: de ezeket a városiak szerencsésen visszaverték; sőt az utóbbiakról tetemes ragományt is ejtettek.

De szept. 8-án már nagyobb csapat jött Szt.-Király felől, mely a marha csordát is elkéri, s midőn ezt visszaverték, egy 5000-nyi sereg, melylyel megküzdnek ugyan a sorompóknál, de pár ember vesztesége után kénytelenek a kastélyba vonulni vissza.

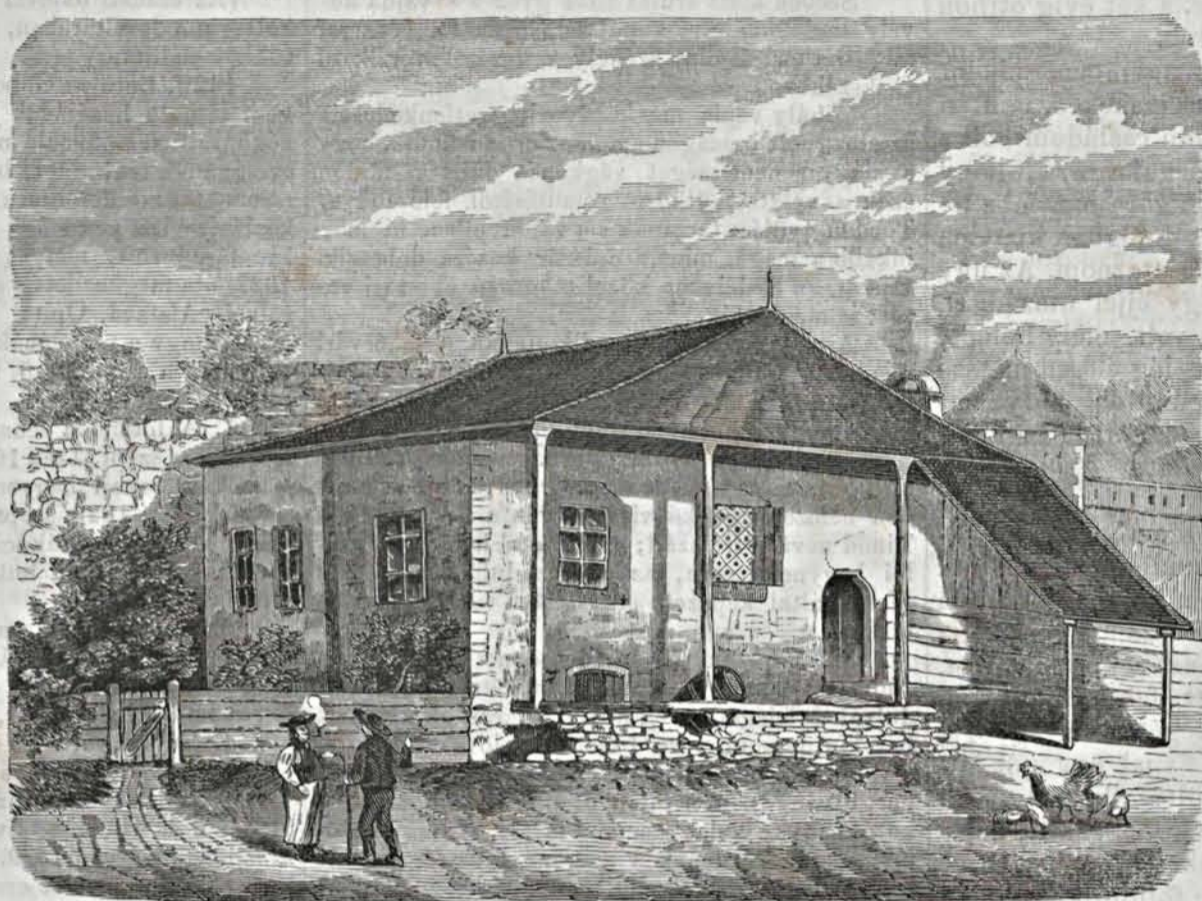
A következő napok eseményeit ekként folytatja a krónikás:

„9-dik szeptember. Elérkezik a moldovai vajda fia sok néppel, annak meghódolva, fizetünk 230 tallérokat, hat ezüst kupát, melyekkel kimenvén Lippai Mihály, épen Kolozvárig vitte. S onnan is alig eresztette vissza (t. i. a vajd fia Lip-pait).

10-ik szeptember; elérkezik a derék tábor, melylyel volt a tatár Kán, a silistriai basa, moldovai, havasalföldi vajdák lövő szármakokkal; beizene, hogy kinek tartjuk a várat, kényszeríté- nek, hogy megsarcoljunk*), ha pedig nem, ágyukkal mind összerontják a várunkat. Mi kiküldöttük hozzájuk Nyorges Jánost, de őtet meghurcolták, és úgy megfosztották, hogy még az ingit sem hagy- ták rajta, de a havasalföldi vajda ismét megadatta nekik, beiz- vén, hogy öreg emberek menjenek ki hozzájuk; mentenek is ki ezek: Adorján Szabó János, Szabó Bálint, Tót György és Szirmai Ist- ván. Ezek közül Ador- jánt bebocsátották, a többit künn marasztot- ták; ugyanazon napon adtunk sarcolt sokat, aranyat, tallért, ezüst poharakat és egyéb ezüst marhákat is; de azzal sem elégedtek meg, hanem beizenvén egy török által, mely követ ugyan zálogul be is jöve hozzánk, meg- kérdvén, ha volna-e hi- tünk, mi bebocsátók hitre, zálogul, mivel a mi atyánknak is oda ki voltak. E követ által azt kívánta a vajda, hogy minden javainkat adnók ki, fegyvereinket raknók le, adnók meg magunkat és elki- sértetne bennünket bé- kével, de minelőtte a zálog török bejött volna, lóni kezdettek a várunkat ágyukkal, és a tatá- rok ostromnak készülnek! De mi is annyira kezdők őket lóni, hogy az ostromlást elhagyták; mert a pattantyusai közül ellövének vagy négyet, a zászlótartóik közül is egynehányat és megszün-

nének a viadaltól. E viadalban ellövék közülünk is a várfokról Németi Jánost, és Porhát Istvánt.

Itt rövidebbre vonjuk a krónikás előadását. A vár körüli sátrakat még az nap meggyújtá az ellenség. Másnap 11-én pedig újra követ érke- zett bé, hogy hitlevél mellettadják ki fegyvereiket, és becses portékáikat, mire ezek hajlandóknak is mutatkoztak; de az ellenség egyre követelőbb lett.

Nagy-enyedi képek: 4. A lutheránus lelkész lakása a XV-ik századból. — (Nemes Ödön rajza után.)

„A mi legkeservesebb, sirásra méltóbb — folytatja a krónikásunk — a tatár kán kívánsá- gára három szép szűz leányt is adtunk ki*), a mely ugyan bűn volt, de a nagy szörnyű félelem vitt erre.

Némelyek kétségbeesve az ellenség közé ki- mentek, mások a nagy toronyba szorultak, annak lépcsőjét elhanyagván.

Nagy-enyedi képek: 5. A nagy-enyedi közös sír. — (Nemes Ödön rajza után.)

E rémület között a kezesül fogott török ki- szökött, s a vár gyenge oldalát elárulta. A kán oda vitetett három ágyut, s a várat lövetni kez- dette. Ez végsőre határozta a benszorultakat „Jé- zust!“ kiáltának, a hitlevelet kopjára tűzik s

*) Ezek egyike, szájhagyomány szerint, Jónás leány volt.

utolsó harcához készülnek, melyet krónikásunk így ad elő:

„Ezeket így látván, Isten segítségül hiva, embereinket elállítottuk rendre; öntáklából go- lyólistát öntvén, ostromnak kezdünk mi is készülni, mert láttuk, hogy nem javainkat, hanem életün- ket vadásszák, holott még szent edényeinket is kiadtuk nekik, miért hogy igérték békével való hagyásunkat.

„Az Isten megszá- ván, megerősíte ben- nünket annyira, hogy mikor a havasalföldi vajda a silistriai basá- val és szultánokkal (így) a kapura jöve, csak egy darabontunk által is el- veszhettük volna (őket) de a hadnagyunk Bol- tos Mihály nem engedé, hogy elöljük*). Azon- ban csudára, és hála- adásraméltó dolog tör- ténék, mivel az Isten könyörüle rajtunk és bocsáta a mi ellensége- inkre oly szörnyű fer- geteget, ugyanannyira, hogy az ellenségnek a vár körül felütött zás- lói közül egynehány megége, az ellenség pe- dig a fellyülről szállott tűz miatt kénytelenit- tetett a szőlő hegyekre szaladni.

Mely ellenségből több esett el százhet- vinnél a lövés által, mint azután értettük.

Itt elhagyjuk a jám- bor krónikást, s kritikai szemmel tekintve a dolgot, annyit megengedhe- tünk, hogy a fergeteg feltartóztatta az ostromot s vagy kedvezetlen hírek, a pogány nép szokásos babonásága, melynek egyetlen villámleütése is elég lehetett, vagy végre annak meggondolása, hogy a várban nyerhetők már nem érnek fel a még szenvedhető veszteséggel: a sáska csapatot tovább mozdítá.

A védőket pedig, kik tehetségesebb vezér nélkül csekély erővel, de annál több kitarás- sal oltalmazák kis kas- télyukat, mindenesetre megilleti az utódok há- lás emlékezete. (Lásd Dipsai Szabó István: „Erdélynek s Nagy- Enyed városának két rendben esett égetésé- nek, sarcoltatásának, raboltatásának rövid, de hiteles története.“ N.-Enyeden, 1838.)

(Vége következik.)

Petőfi gyermekkori lakhelye.

Hol született Petőfi, e sokat vitatott s már nagy valószínűséggel, bár még nem teljes bi- zonyossággal eldöntött kérdést nem szándékom itt újra fölvenni.

Annyi bizonyos, hogy, ha nem Félégy- házán látta is meg a legnépszerűbb magyar költő a napvilágot s ha e szerint esájtá szavai:

„Ez a város születésem helye...“

némi túlzást foglalnak is magokban, de már ese- cemő korában itt laktak szülei, itt lett ő járó, gyűgyögő, beszélő gyermek, itt töltötte élete legelső éveit.

E kőfalak, melyeket képünk teljes hűséggel

*) Hihetőleg, hogy az ellenség boszuját jobban fel ne költösk.

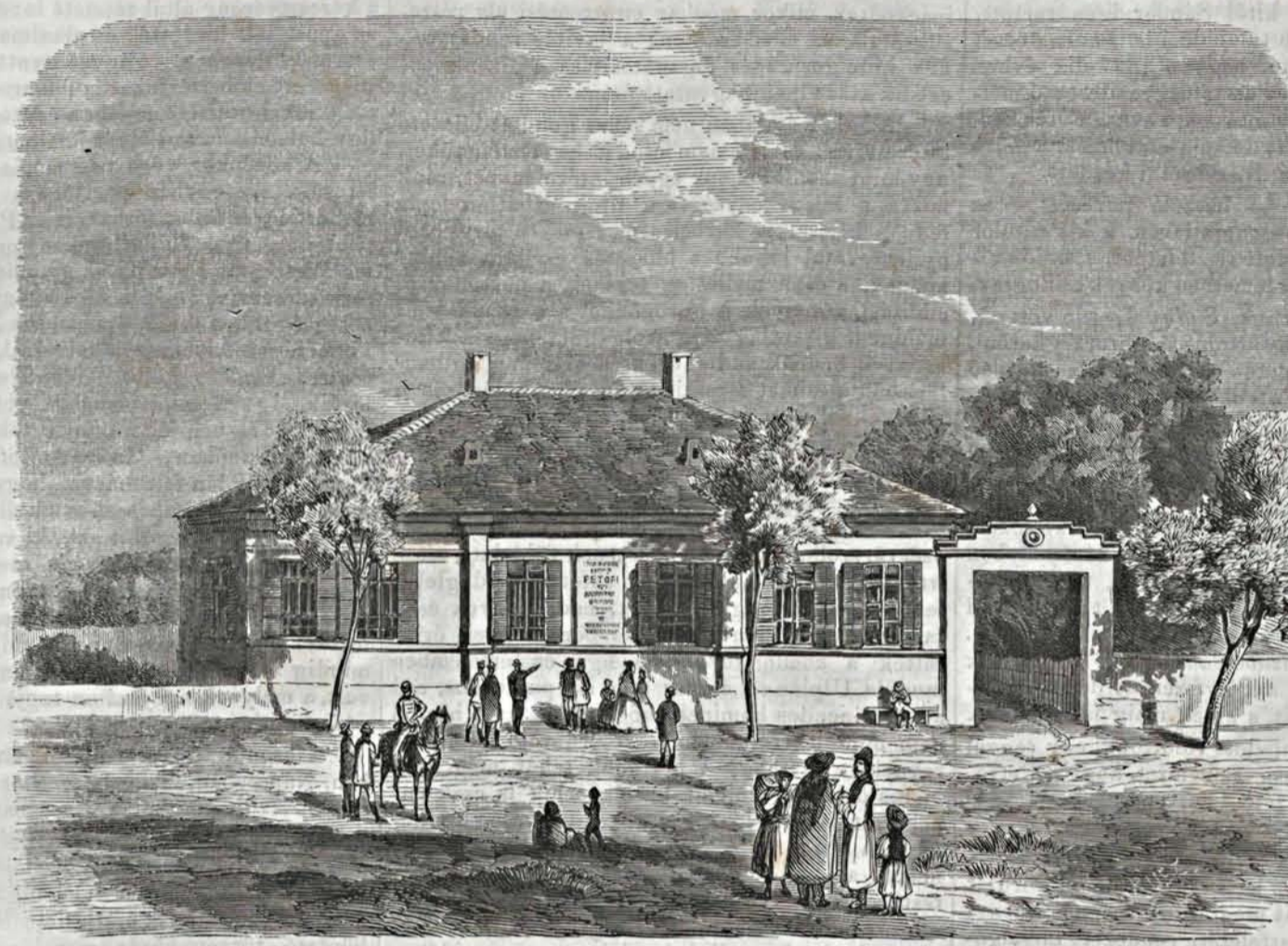
ábrázol, nem állottak még akkor; s némi fictio- van abban, hogy e házban élte volna gyermekéveit a költő. A tábla is azt mondja: *Itt*. Egy kis roz- zant, nádföldeli épület állt akkor (negyvennégy

szomszédokat összejárván, egy helyen vajas ke- nyeret, más helyen pedig piros almát nyomtak kezébe.

De ki gondolta volna akkor, hogy e fia a ma-

kikkel a templom mögötti kis épület előtt az utcai porban üzte az élet legkedvesebb foglalkozását — gyermekjátékait.

Még ma is él egy jeles emberré nőtt pajtása

Petőfi gyermekkori lakhaza Félégyháza.

Még ma is sokan emlegetik az alacsony ter- metű, középső, piros-pozsgás mészáros, kinek kintinó lovai s bikafogó kutyái voltak; — ma is

gyar nemzet legnagyobb lantos költőjeül van kiszemelve a mészár által? Ki gondolhatta volna el a kis fiúról, a ki apjához a mészárszékebe bal- lagván, az utcákon pajzánkodott: hogy egykor

egyházán irt költeményének e szaka:

„Gyermek vagyok, gyermek lettem újra, Lovagolok, fűzfásipót fújva,

Spanyolországi képek: IV. Szegény ember temetése Sevillában.

emlékeznek a magas termetű, szikár s gyöngé alkotású nőre, kinek minden öröme Sándor fiában volt; — ma is emlékeznek a barátság bőré, „pen- deles“ vagy szoknyás, nyurga kis fiura, ki a

neve a világirodalom bámulatát magára vonja? — A világ rendesen csak a magas származású fiukat szereti ismerni s bámolni; — a szegény mészáros-fiut csak környezete ismerte s pajtásai,

Lovagolok szilaj nádparipán, Vályuhoz mék, lovam inni kíván; Megitatom: gyi lovam, gyi betyár — Cserebogár, sárga cserebogár!

TÁRHAZ

Irodalom és művészet.

(Horváth Mihály kisebb történelmi munkáinak) két első kötetét megjelent. E terjedelmes, összesen 1000 legnagyobb 8-adrésű lapot tartalmazó két kötetben tizenhat önálló dolgozat van, melyek mindenike, valamint tárgyánál fogva nagy érdeket, nagy feldolgozás és előadás jellemzői által is kitűnik. Első helyet foglal el a két kötetben két koszorúzott akadémiai pályamű, egyik: „Párhuzam az Európába költözők Magyar nemzet és az akkori Európa polgári és erkölcsi műveltsége között;” második: „Az ipar és kereskedés története Magyarországon a középkorban;” melynek folytatása: az ipar és kereskedés története az utolsó három században, a harmadik kötetben következik. Rendkívül érdekes a most ismét különösen korszerű: „A magyar honvédelem történeti vázlatá” című terjedelmes tanulmány, mely négy szakaszban kimerítőleg s nagy alaposággal és adat-bőséggyel tárgyalja honvédelmünk történetét az Árpádok alatt, az Anjouktól a mohácsi vészig, ettől az állandó hadsereg felállításáig és ettől ismét korunkig. Nagy érdekű a Dózsa-féle pörházadsárol, az oligarchia harcáról az alkotmány ellen, a keresztyénység és alkotmányos rend megszilárdulásának korszakáról szóló tanulmányok, melyek mindegyikében egy-egy forduló korszak mozgó eszméinek és irányainak tükrét találjuk. A köztársaságban álló szerző nagy hála rá kötelezte le a történelmi olvasmányt és tanulmányt kedvelő közönséget ez elszórt, s részint elfogyott vagy elfeledett művek összegyűjtésével. Valamint a kiadó is, hogy azokat egy nem is zseles és aránylag olcsó áron bocsátja közre. A négy testes kötet előfizetési (illetve alárúri) ára 12 ft., mely két ízben is lehetővé teszi a két-két kötet átvételét. A harmadik és negyedik kötet is sajtó alatt van már s rövid időn megjelenik.

(Szász Gerő) egyik kiválóbb fiatal költő, előfizetési fölívást bocsátott ki verseire. E költeményeket erős, bensőségs és bizonyos bölcsészeti világnézet jellemzi. Szász Gerő kétségkívül sokat haladott, mióta első gyűjteménye megjelent. Ajánljuk olvasónk pártolásába az előfizetési ívet, mely szerint a 20 éves kötet Ráth Mór kiadásában fog megjelenni; ára 1 ft. 50 kr., s akár a szerzőhöz Kolozsvárra, akár a kiadóhoz Pestre, küldendő be.

(Tausfer Emil és Pulszky Ágost) közelebről érdekes művet adtak ki e cím alatt: „A történelmi multja, elmélete, jelen állása, különös tekintettel Magyarországra.” E mű a magyar kir. egyetem által 1866-ban pályadíjra érdemesített. Ára 1 ft. 80 kr. Ez érdekes tanulmányból közöljük A történelmi műveltség című czikket, egy általános érdekességeit, mint a könyv bővebb ismertetése czéljából.

(A pesti hegyesrendi nagy-gymnasiumi Ünkép-egylet Évkönyve) megjelent s beküldetett szerkesztőségünkhez. Örömmel győződünk meg tartalmából, ifjaink komolyabb irányú törekvéséről s irodalmi és egyéb tanulmányairól. Buba Ferencz terjedelmes tanulmánya Arany Zách Klárjáról kiváló dícséretet érdemel.

(A kolozsvári unitárius kollegium) ifjusága olvasó és irodalmi köréről is vettünk egy annak multját feltűntető történeti vázlatot, mely irodalomtörténeti tekintetben igen érdekes. E kör adta az irodalomnak Krizán, Szentiványi Mihályt, Kóváry Lászlót, Veress Józsefet. Innen keletkezett a Reményi zsebkönyv, mely annak idejében az Athenaeum figyelmét is annyira felkeltette. A kör újabb is nagy tevékenységet fejt ki s reméljük, hogy irodalmunknak ezután is adandó jelesek.

(Jovánovich János) a szerb költő és Kisfaludy-társasági tag, ki Arany és Petőfy több művét szerb nyelvre fordította, most Arany „Toldi estjét” fordítá le s előfizetést hirdet rá.

(Nagy István) új lap mutatóvány-száma küldetett be hozzánk; Nyiregyházi szerkeszti Börkey Imre. Ohajjuk, hogy fogaadját vidéke érdekeire fordítsa s az által tegye magát életrevalóvá és saját környekének nélkülözhetlenné.

(Zimay László) „Dalsokor” című zenefüzetére nyit előfizetést. Az ő törekvése — írja föl hívtában — a népdalok válogatott kiadása és terjesztése mellett a magas irányú és szellemű magyar műdalok művelése. A nagyobb, mesteribb műágak virágzásárá addig gondolni sem lehet, mig e részben össze nincsenek hordva az építkező

kövek. Szerző — mint szerényen megjegyzi — „porszemével” kíván járulni e nagy építkezéshez. Októberben fog megjelenni, négy dallal. Előfizetési ár 2 ft., melyet a jövő hó végéig lakására (Pest, molnár-utca 19. sz., 2. emelet) kér beküldetni. Gyűjtőknek hat példány után egy tisztelet-példánnyal szolgál.

(Eladó könyvek.) Waltherr László örökös eladás alá rendezi a néhai fardadhatatlan gyűjtőnek mintegy öt ezer darabra menő könyvtárát. E becses gyűjtemény magyar, latin, német s néhány francia nagy érdeku történeti, jogtörténelmi és diplomatiai művet foglal magában; a mi azonban benne unicum, az az országgyűlési okmányok és naplók, folyóiratok és hírlapok, a megyei és közletrre vonatkozó s a legapróbb jelenségeiben is felöllet irodalom teljes tárháza, a magyar nyelv feleperedésétől fogva az 1850-es évekig s még korábbi időből, mikor közéletünkben még a latin nyelv divott. A könyvtár hí képe egy a magyar köz- és irodalmi élet iránt teljesen érdeklődő, művelt és eredeti zelleműnek, milyennek a régi, dícséretes táblábirói szokásokból ki nem vetkőzött Waliherr Lászlót, a nyelvűbárt, a jogtudóst, a m. tud. akadémia tagját s a gróf Károlyi-család érdemes öreg levéltárnokát, élte utolsó órájág ismertük. (A könyvtár megtekintető: Üllői út, 8-ik szám, gr. Károlyi-ház.)

(Egerben megjelent: „Kis lantos,” vig, komoly, üdvözöl s egyéb alkalmi dalok gyűjteménye, az elemi tanodák s nönöveldelek számára, 2, 3 és 4 gyermek-hangra átírták és kiadták Zsaskovszky Ferenc és Endre. 1 füzet — 40 dal tartalommal — ára 20 kr. Eger, 1867. — Jelen füzetet oly sorozatot szándékoznak megindítani az illető szerzők, melyben a darabok, tekintettel az elemi tanodáknál található erő és hangterjedelmre, lennének választva és kidolgozva. A választásnál kiváló figyelem volt nemzeti dalainkra fordítva. — A csinos kiállítás, gazdag tartalom mellett ezen — ép oly egyszerű mint gyarkorlati művet olcsó ára is ajánlja.

Egyház és iskola.

(Ő Felsége) a körtvélyesi helvét hitvallású egyházközség leégett temploma építési költségeinek pótlására a mindkét felekezeti evang. egyházi s iskolai célokra rendelt évi általánnyal 400 ftnyi segélyt engedélyezett.

(A kézdi-vásárhelyi egyház küldöttei,) kiket most számunkban ajánlóval említettük, mindenütt a legszíves fogadtatással találkoznak; alkalmunk volt gyűjtő könyvüket átlatolni s abban oly nevetek találunk mint Deák Ferencz, gróf Andrássy Gyula, báró Wenkheim, gróf Mikó Imre Tiszta Kálmán, gróf Keglevich Béla, Bónis Samu stb. mind csinos összegekkel följegyezve. Ez alkalommal meggyegyezzük, épen az illetők érdekében, hogy ohajtandó volna, ha minden egyház ily ügyes és megbízható egyéneket küldene ki hasonló czélra.

(A pozsonyi állampolgáriszámhoz) rajtánárú egy lutheranus egyént neveztek ki a kultusz-miniszter. Az illető igazgató azonban ez egyént kitolta a gymnáziumból, mint katolikus (?) intézetből és fölirt ellene a miniszterhez. Remélhetőleg, a miniszter rendre utasítja ez elfogultságot.

(Mint a „P. H. hallja”) a közoktatási kir. miniszterium a győri jogakadémia könyvtára számára az iskolai alapból ezuttal 1000 fto utalványozott, s azzontul évenként 100 ftozt biztosított.

Közintézetek, egyletek.

(A magyar kir. pénzügyminiszter) a magyar éjszakai vasut-társaság igazgató tanácsa tagjává, a kincstár s a nevezett vasut-társaság között létező egyezmény értelmében, visontai Kovács László országgyűlési képviselőjét jelölte ki.

(A biiarmegyei negyelet) egy évi tevékenységének és pénzüri állapotának bejelentése, valamint más egyéb szükségelt teendők czéljából folyó évi november hó 6-án d. u. 3 órakor Nagy-Váradon a kaszinó-egylet nagy termében közgyűlést fog tartani, melyre az egylet minden tagja tisztelettel meghívatik.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

(Az álamvaspálya társulat főigazgató-sága) köv. hirdetőmenty tett közzé: Miután a déli Németország felé az Erzsébet nyugati pályán szállásra feladott gabona raktáron levő mennyisége 241 ezer mázsára rug, ellenben e pályán csak 20 kocsi vétetik át naponként az északi vaspályától, és üres kocsi is csekély mértékben jönnek déli Németország felől, — arra éreztük magunkat kényszerítve, hogy a Dél-Németország felé a bécsi nyugati vaspályapon átszállítandó gabona felvételét okt. 11-től kezdve, további rendelkezésig felfüggeszük.

(A budai bortermés) az ideén sokkal jobb lesz mintsem eleinte gondolták. Megközelítő számítások szerint az egész termés 500 — 600,000 akó lehet, amelynek egy harmada vörös bor.

(Az első magyar általános biztosító-társaságnál) f. évi szeptemberben köttetett új biztosítás halálesetre 159,000 ft., élet esetében fizetendő 73,500 ft. törke; összesen 232,500 ft. és 2600 darab aranyban.

(A marhavész) Tordamegyében, Gerenden is kiütt.

(A marhavész miatt) Erdélyben még a mosott juhgyapjura néve sem akarták megengedni a kivitel. A brassói keres. kamra azonban gr. Péchy Manó kir. biztoshoz fordult s kifejté előbb azon tetemes hátrányokat, mik ez intézkedés által az országot érik, másrészt hogy a mosott juhgyapju semmikép sem veszedelmes már. E fölvilágosító kérelemnek lett is eredménye; a kivitel és szállítás háborítlanul foly.

(A híres hat harangot,) melyeket Pozdech József helybeli iparos készíte, e napokban szállítják Nagyba. Méltó megnezni e gyártmányokat, pompás vaslábaikon, melyeket Pozdech szivesen megmutat bárkinek is. Nem csak igen díszes öntetűek azok, hanem bámulatos könnyűségűek lehet kongatni. Például a 6 mézást egy ember is könnyen húzhatja. A műtelep a gyarutczában van, 7-dik sz. a., a vakok intézete során. E gyárosunk egyszerű kovácsmester volt, s önszorgalmából vitte annyira, hogy Francziországból is ily tetemes megrendelést kap. Remélni lehet, hogy a magyar templomok számára is ezután egyre több harangot rendelnek meg nála.

Mi újság?

(Matcovich Gáspár honfőrtársunk) Pesten van. A fümeei polgárok elindulásakor nagy tömegben gyűltek körül és Wallushcignig Antal lelkes bucsbeszédet tartott hozzá, melyre Matcovich többi közt azt válaszolta, hogy „Fiume fontosabb Magyarországra, mint Róma az olaszokra nézve.” — Matcovich azért jött Pestre, hogy itt Fiume bekebelezését sürgesse.

(Türr tábornok) megint Pestre jött és Deákot meglátogatta.

(Ő Felsége névnapjának) megünneplését minden nagyobb városunkból jelentik.

(Kállay Ödön,) széles baloldali képviselő, állomásáról lemondott.

(Az aradi vértanúk) szobrára eddigelő 4165 ft gyűlt be.

(Heves vármegyébe) királyi biztostul Rajner Pál főispán küldetik. A megyei bizottmány e hó 14-ére rendkívüli ülésre van összehíva.

(Lánchíd megváltása.) A miniszteriumban komoly tanácskozmányok folyának a lánchíd megváltása iránt, és valószínűk, hogy a terv sikerülni fog.

(A magyar királyi egyetem) 110,000 kőtetből álló könyvtárát, mely f. hó 1-től kezdve naponként délelőtől 9—12-ig, délután 4—7-ig a t. olvasó-közönségnek nyitva áll, a lefolyt iskolai évben 26,823 olvasó látogatta meg s 43,817 darab könyvet használt.

(A sajtó-iroda vezetést) szervezték, még pedig egy, a hogy senkinek sem jutott eszébe. Főfelügyelő lett Kandó Kálmán, irodaigazgató Mérey Mór, és szellemi igazgató Ludasi (Gans) Móricz, az új magyar nemes.

Melléklet a Vasárnapi Újság 41-ik számához 1867.

(A honvédelmi miniszterium) közhírre teszi, hogy a szabadságos és tartalékos altisztek testi fenytékekkel nem illethetethetnek.

(A vallás- és közoktatási miniszter) ezuttal hetenkint csak egyszer, és pedig vasárnap d. e. 10 óratól 1 óráig fogadhat el.

(A hercegsprímás) Budára 8-kán érkezett, résztvenni a Sz.-István-társulat nagygyűlésén. Más egyházi méltóságok is jöttek.

(A Kisfaludy-társaság képviselői) a félegyházi Petőfy-ünnepélyen, mint értesülünk: Dux Adolf, Gyulai Pál, Szász Károly és Vadnay Károly lesznek.

(Az országgyűlés háza) teljesen kész, csakis a szárdásra kell várni, a mi e rossz időben lassan történik.

(Aradon és Pozsonyban) ünnepélyes gyász isteni tiszteletekkel ülték meg az okt. 6-diki évfordulót. Aradon a requiem okt. 7-dikén tartatott. A gyászra utaló levő keresztben borostyánkószoru függő, a ravatal talpatzárá pedig hatalmas tölgy lomb-koszoru borult. Mint tiszteletbeli őrség a ravatal mellett két csónka-honvéd állt, az egyiknek karja, a másiknak lába hiányzik. Szegényes, de tisztos polgári ruhában álltak a ravatal mellett.

Az isteni tiszteletlen a honvédeken kívül egyéb nagy számu közönség is jelen volt, s isteni tisztelet után a legnagyobb csendben oszlottak szét. — Pozsonyban okt. 5-dikén volt a requiem. A gyászra utaló körül majdnem száz gyertya lobogott, körüljáró nemzeti zászlók függtek; a ravatalon elől pedig a 13 vértanunak babér és virággal ékített képe volt felállítva. E képet a 42. honvéd zászló zászlójának egy darabja is ékíté. A diszorséget honvédek képeztek kivont karddal. A misét ft. Ruscsák Antal mondta, egykor honvéd tiszérhadnagy.

(Megrázó fájdalom.) A hétfői requiemről egy asszonyt eszméletlen állapotban vittek ki a ferenczék templomából. Ez Lukinich József honvéd százados özvegy volt. Pérfélt egykor az élt Beszterczen át vonuló sereg közepette Bem helyett lötték agyon, a vezér kocsiájában. Fia nem rég végezte ki magát. A köztársaságban álló özvegyasszony imádkozni ment elvesztett fiáért, de fájdalomnak és emlékeinek súlyát nem bírta meg e gyászos ünnepen.

(A „Honvéd” lap járátását,) mint fölöfel jelentik, a katonaságnak megtiltották, ha nem is mindenütt, de sok helyen.

(A zsidó esküt.) F. hó 7-kén egy izraelita ifjúnak Pestvárosi törvényszéke előtt esküt kellett lenni. A törvényszéki tollnak az eskü szavait németül kezdte felolvasni, mire az ifjú kijelenté, hogy ő az esküt magyarul kívánja lenni, anyanyelve a magyar lévén. A kérelem azonban nem teljesített az on okból, mivel a zsidók elé szabott eskü-minta nincs meg magyarul és azt előbb magyarra kellene fordítani.

(Gyilkossági kísérlet.) N-Váradon f. hó 2-kín egy udvarban a ruzcsák belopított orvok tizedelni kezdtek. A zajra ugyanott lakó E. N. kimenéven, lármát ütött. Mire a gazok egyike ré rohant. A kifejtett tusa szomorú eredménye az lón, hogy E. jobb kezét majdnem egészen elvágta a gaz betyár, előrántott késével. A cinkos azonban még sem menekülhetett el, mert a jankiáltásra elősietők segélyvel elfogattak.

(Deutsch testvérek) egy „Koronázási Album” ot állítottak ki a Koronázás kiválóbb jelezeit képeken tüntetve föl. Ez albumra sok megrendelés érkezik Francia- és Angolországából.

(Szim Károly) ki négy czim alatt szerkesztett egy lapot, nem játszható ki ezzel a törvény cautiót illető rendeletét, mert törvény-

szék elébe idézetetvén, 100 ft. bírságra és egy havi fogságra büntettetett.

(Kinevezés ek.) A m. kir. igazságügyminiszter a vezetőese alatti miniszteriumnál Székely Ferencz segédfogalmazót rendes fogalmazóvá, Löw Tóbiás tisz. segédfogalmazót pedig tisz. fogalmazóvá nevezte ki.

(Kinevezés.) A pénzügyminiszter Pázmány Dénest tiszteletbeli segédfogalmazóvá nevezte ki.

(Öngyilkos.) Bucsi nevű levélhordó főbelte magát Kolozsvárra. Oka erre az volt, hogy részegeskedése miatt állásából legradálták.

(Gyermekegyilkos.) Kötájban egy anya gyermekét meggyilkolta; a szivtelen anya már a megyei fogházban van s várja bíráinak ítéletét.

(Egy kóvér gyermeket) bántak a Rókus-kórházban, ki anyja — egy vidéki asszony — vitt oda. A fia 6 éves, 163 fontot nyom s roppant étvágya van. Ezek igen nagy aggodalomba ejtéek anyját s azért mutatta meg az orvosoknak.

(Vásárendezőly.) Zalamegye Alsó-Dombor helységének évenként március 19., május 16., július 13. és december 9-ik napjain országos vásárok tartása megengedtetett.

(Kujden.) f. hó 1-jén a Korek testvérek gőzmalma leégett. A tüzet gonosztevő kéz gyújtotta esteli 7 óra tájban s a 16,000 ftra besütit malmon, gépezeten és egyéb tárgyakon kívül még 1000 köböl élet is a tűz martaléka lett. Oltani a tökéletes vízhiány miatt nem lehetett. A malom biztosítva volt.

(Névváltoztatások.) Petrovich István Petőfipet, Riedl Károly Düllőre, Fischer József, Jenő László és Deszö Haldaszra, Kriper Lajos Somogyira változtatták neveiket.

(Bloomfield lord) angol követ a bécsi udvarnál, barátai egyikének, egy ismert mágnásnak, azon közleményt tevő, miszerint a követség egyik tagja legközelebb Pestre fog küldetni, hogy a Magyarország részére alakítandó angol fökonul-ság ügyében az előleges lépéseket megtegye.

(Guizot) folyó hó 4-én töltötte be 80-dik évét. Ez alkalommal több barátja ment Val Richer-be, hogy e napot az öreg urnál barátságos körben ünnepelejk. Guizot mosolyogva monda, hogy még 20 évi életre van szüksége a februári forradalom bevézésére, s hogy öregségének frissességét a folytonos munkának tulajdonítja. „Mog vagyok edzve a munkára — szolt — s ez a gondolat mindig fenntart.”

(A sáskák déli Francziországnak.) Francziorszag déli részében ismét pusztit a sáskahad. Mint ugyanis Nimes-ből írják, e várost és környékét október 2-án egészen ellepték a falánk állatok. Szerencse, hogy már arattak, mert különben semmiféle lehetne megmenteni diühöz étvágyó el. Most az egyszer az idő sem kedvez jelenlétköknek, mert a gyorsan beállott hideg pusztulással fenyegeti őket.

Nemzeti színház.

Péntek, okt. 4. „Paul Johannes” szimfonia 5 fel. Dumástól. Szombat, okt. 5. „Zsidóné.” Opera, 5 fel. Halvetyől. Vasárnap, okt. 6. „Harmadik magyar király.” Tragédia, 4 fel. Tóth Kálmántól. Hétfő, okt. 7. „Egy császár leha.” Francia vígjáték 1 felvonásban. És Ketten Henrik, hangverseny. Ketten Henrik, ki néhány év előtt, még mint gyermek ragadta bámulatra a közönséget, egészen megfelelt a hozzá kötött várakozásoknak. Most, mint valódi művész áll előttünk. Mint zeneszerző még most kezd sokat igérni. Nagy tetészen s ismételt kihívásokban részesült.

Kedd, okt. 8. „Dinorah,” Opera 3 fel. Meyerbeertől. Szerda, okt. 9. „Halottak emléke.” Dráma, 3 fel. Szignigettől. Csütörtök, okt. 10. „Hunyadi László.” Opera, 4 fel. Erkelől.

Szerkesztői mondanivaló.

K. S. Azt hisszük, nincs semmi ok a fónakadásra. Erdélyben azok a szokások elvezesnek; ott nem mondják „ág. hitv.” hanem „lutheranus” és „szász”, mert e két kifejezés csaknem fűdózi egymást. Még akartuk tartani a czikkíró által használt ott szokások elvezeseket.

Kolozsvár. M. Epen nem érezzük szükségét a sietésnek. Nagy-Légh. A tudósítás egy is elkésett volna; a 9-kén megjelenő lapnak 10-kére már nem lehetett hatása. Szent-Kút. Nyilt térben szivesen helyet adhatunk az értesítésnek, de szerkesztőségünk a közzététet nem vállalhatja el, legkevésbé pedig jutalmot. Debreczen. Z. J. A kérdözött kezírtatoknak után fogunk keríteni s akkor értesítünkük ont.

SAKKJÁTÉK.

411-dik sz. f. — A nagyszombati remetél.

Sötét. Világos. Világos indul s 2-ik lépésre matot mond.

78-dik számú játszmá. — A párisi világi-állítási tornából.

Table with chess moves and positions. Columns: (Neumann) Világos, (Vinavre) Sötét, (Neumann) Világos, (Vinavre) Sötét. Moves listed in numbered lists.

TARTALOM.

Perczel Miklós (arckép). — Betegágyánál. — M. asszony. — Nagy-Enyed, régészeti és történelmi tekintetben (folyt. két képpel). — Petőfy gyermekkori lakhelye (képpel). — Spanyolországi képek IV. (képpel). — A történelmi történetéből. — A csillaghullásról. — Egyveleg. Tárház: Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Közintézetek, egyletek. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós.

HETI-NAPTÁR.

Table with calendar information for October. Columns: Hónapi-és hetinap, Katholikus és protestáns naptár, Görög-orosz naptár, Izraeliták naptára, N a p (hossza, fél, nyug.), Hold (hossza, fél, nyug.). Rows for dates from Oct 13 to Oct 20.

HIRDETÉSEK.

Gyermek-vászonmemük és keresztelő készletek.

Ingek. Főzőtők. Felöltők. Hosszu vánkások. Keresztelő készletek: 14, 18, 24, 36 ftig és főlebb, bármely színben. **TÜRSCH F.-nel** Pesten, váci-utca 19-ik szám, a „nagy Kristóf” mellett.

2257

Részletes árjegyzék bérmentve.

(1-4)

Heckenast Gusztáv

könyvkiadó-hivatalában Pesten, (egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvtárban kaphatók:

az **1868.** évre

szóló általánosan kedvelt dús tartalmu

NAPTÁRAK

ugymint:

Lidércz-naptár.

Rémtörténetek, kalandok, bűnesetek, lélekjelenések, tündéregék, csodás tünemények stb. gyűjteménye. Sok képpel VII. évfolyam. Ára 60 kr.

István bácsi naptára.

vagyis családok házigazdáknak és gazdasszonyoknak, népnevelőknek, helységelöljáróknak, iparosoknak és földmivelőknek való képes-kalendárium. Szerkeszti **MAJER ISTVÁN.** XIII. évi folyam. Ára 50 kr.

Protestáns képes-naptár.

Szerkeszti **BALLAGI MÓR,** tanár. XIV. évfolyam. Ára 50 krajczár.

FALUSI GAZDA NAPTÁRA.

A földmivelés, kertipar és gazdaság évi közlönye, földbirtokosok, kertészgazdák, lelkészek, iskolai tanítók és gazdatiszteknek ajánlva. Szerkeszti **Dr. FARKAS MIHÁLY,** földbirtokos. IV. évfolyam. Ára 80 kr.

HONVÉD NAPTÁR.

A magyar nép számára. Szerkeszti **ÁLDOR IMRE.** — I. évfolyam. Ára 60 kr.

A magyar gazda

tárcza-naptára.

Szerkeszti **KÉGLY SÁNDOR.** — II. évfolyam. Kemény vászonkötésben 1 ft.

AURORA.

Album-naptár magyar hölgyek számára.

Szerkeszti **TÓVÖLGYI TITUSZ.** — II. évfolyam. Ára 60 kr.

Neuer illustrirter

Volks-Kalender

für Ungarn und Siebenbürgen.

Herausgegeben von **C. G. — H. Jahrgang.** — Preis 60 Kreuzer.

Határidő-naptár,

mindennemű

hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, üzerek és utazók számára.

Kemény kötésben 1 forint 20 krajczár.

Felsőbb tanintézeti

TÁRCZA-NAPTÁRA.

Kötve 1 forint.

A magyar nép naptára.

Képes-kalendárium,

sokféle hasznos és mulattató olvasmány nyal ellátva. Szerk. **TATÁR PÉTER.**

Legújabb

BUDA-PESTI KÉPES-NAPTÁR

a magyar nép számára. — Szerkeszti **TATÁR PÉTER.**

Kisgazdák naptára

a magyar nép számára. — Megírta **EGY KISGAZDA.** Ára 30 kr.

SKRIVÁN FERENCZ kalapgyári-raktára PESTEN,

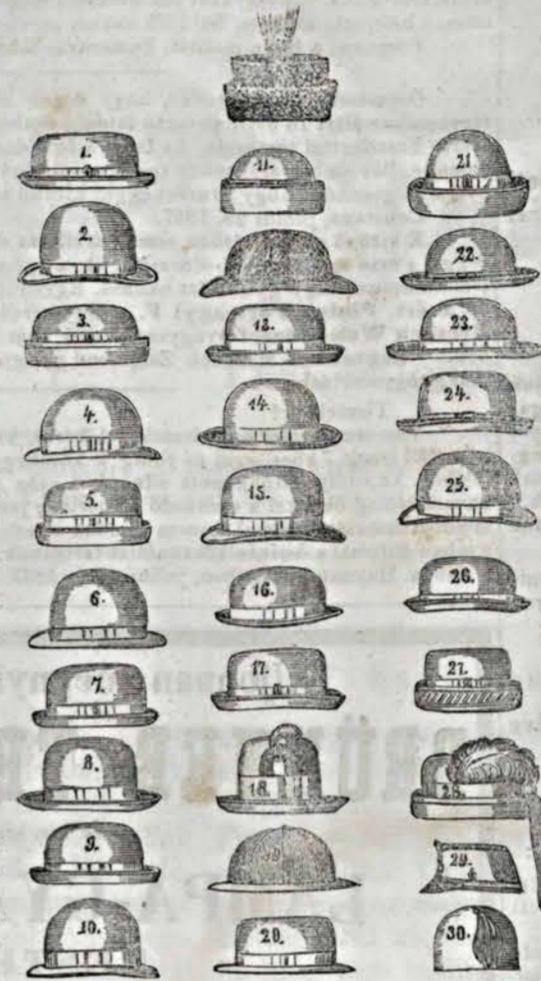
váci- és zsidó-utca szögletén, az „Ipsilanti” mellett.

Nagy választék raktár, minden nemű selyem- és nemezkalapokból, urak és gyermekek számára, saját és külföldi gyártmányok kelme-vadászkalapok, hazi és vadászlapkák, kucsmák, nyakkendők, ingallérok, Glacee-kesztyűk.

Az összes formák az alanti számok szerint kaphatók. Vidéki megrendelésre a mellett álló számok pontos kiutalás mellett, még a kalapok árát, színét és a tej nagyságát megjegyezni kérijük.

Disz-kalpagok 5 forintól 20 forintig.

- 1. szám félkemény, fekete, szürke vagy drap színben 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig.
- 2. „ egész kemény, fekete, szürke vagy drap színben 4-5 ftig. félkemény, fekete, szürke vagy drap színben 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig.
- 3. „ egész kemény, fekete, szürke vagy drap színben 4-5 ftig. félkemény, fekete, szürke vagy drap színben 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig.
- 4. „ egész kemény, fekete, szürke vagy drap színben 4-5 ftig. félkemény, fekete, szürke vagy drap színben 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig.
- 5. „ egész kemény, fekete, szürke vagy drap színben 4-5 ftig. félkemény, fekete, szürke vagy drap színben 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig.
- 6. „ egész kemény, fekete, szürke vagy drap színben 4-5 ftig. félkemény, fekete, szürke vagy drap színben 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig.
- 7. „ egész kemény, fekete, szürke vagy drap színben 4-5 ftig. félkemény, fekete, szürke vagy drap színben 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig.
- 8. „ egész kemény, fekete, szürke vagy drap színben 4-5 ftig. félkemény, fekete, szürke vagy drap színben 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig.
- 9. „ egész kemény, fekete, szürke vagy drap színben 4-5 ftig. félkemény, fekete, szürke vagy drap színben 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig.
- 10. „ egész kemény, fekete, szürke vagy drap színben 4-5 ftig. félkemény, fekete, szürke vagy drap színben 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig.
- 11. „ egész kemény, fekete, szürke vagy drap színben 4-5 ftig. félkemény, fekete, szürke vagy drap színben 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig.
- 12. „ egész kemény, fekete, szürke vagy drap színben 4-5 ftig. félkemény, fekete, szürke vagy drap színben 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig.
- 13. „ egész kemény, fekete, szürke vagy drap színben 4-5 ftig. félkemény, fekete, szürke vagy drap színben 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig.
- 14. „ egész kemény, fekete, szürke vagy drap színben 4-5 ftig. félkemény, fekete, szürke vagy drap színben 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig.
- 15. „ egész kemény, fekete, szürke vagy drap színben 4-5 ftig. félkemény, fekete, szürke vagy drap színben 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig.

- 16. szám félkemény, fekete, szürke és drap színben 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig.
- 17. „ félkemény, fekete, szürke és drap színben 4-5 ftig.
- 18. „ lágú kalapok, zöld és szürke színben 4 ft. 50 kr., 5-6 ftig. himzett fekete selyem kalapok, lágú, pup és kemény karimával 5 ft. 50 kr.
- 19. „ egész kemény, fekete, szürke és drap színben 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig.
- 20. „ egész lágú, közönséges gyapot vadászkalapok, szürke, vegyes és zöld színben, szegélyvel 3 ft., 3 ft. 50 krig.
- 21. „ félkemény, fekete és szürke színben 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 krig.
- 22. „ félkemény és egész lágú, fekete és szürke színben 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig.
- 23. „ félkemény, fekete és szürke színben 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig. egész kemény, fekete, szürke és drap színben 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig.
- 24. „ félkemény, fekete és szürke színben 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig.
- 25. „ egész kemény, fekete, szürke és drap színben 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig.
- 26. „ félkemény, fekete és szürke színben 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig.
- 27. „ fekete libéria-kalapok 4 ft., 5-6 ftig.
- 28. „ egész kemény, fekete kocsi-kalapok 4 ft. 50 kr., 5-6 ftig. huzársapkák, vörös és kék posztóból 4-5 ftig. valódi paszománnyal 10 ft. 50 krig.
- 29. „ horgonyzott comode sapkák minden színben 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3-5 ftig.
- 30. „ Gyermek-kalapok kaphatók, 4. számú egész kemény, fekete kocskas számú fekete vagy szürke, 3 ft., 3 ft. 50 kr., 5. számú fekete vagy szürke, selyem vagy bársonnyal félkezes 3 ft., vékony szalaggal 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ftig. 7. számú fekete vagy szürke 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ftig. Legkisebb gyermekek számára feltűző karimával fekete vagy szürke 2 ft. 50 kr., 3 ft. színt olyankor tisztia fehér 5-6 ftig.

Kalapok, festés, tisztítás vagy divatosítás végett a legnagyobb készséggel elfogadjuk és gyorsan elkészítetnek.

Nagybani és darabonkinti eladás.

ZSEBKENDŐKET
vászonból, tucsz. 5.50 krtól 15 ftig.
batisztból „ 6.75 „ 30
szines darabja 1.15 „ 2.50 krig.
Ajánl 2261 (2-8)
TÜRSCH F.
Pesten, váci-utca a „nagy Kristóf” mellett.

Heckenast Gusztáv pesti könyvkiadó (egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvtárban kapható:
TOLDI és TOLDI ESTÉJE.
Irta **ARANY JÁNOS.**
Népszerű kiadás.
16-rét (287 lap) borítékba kötve 80 kr.

TELI IDÉNY A BUDAI CSÁSZÁRFÜRDŐBEN.

Alólt ügyvivőség, a budai közuti vaspalya építése alkalmából bátorságot vesz magának a t. közönséget, s különösen ama tisztelt földbirtokos urakat, kik a nyári idény alatt gátolva valának a fürdők látogatásában, figyelmeztetni a közelgő császárfürdői teli idényre, midőn is a gyógyfürdők a legkiszámoltabb sikerrel lesznek használhatók.
A külföldi vendégek által is mind nagyobb mérvben látogatott gyógyhelyiség dícséretétől tartózkodva, csak azt említiük föl, hogy:
1-ször. E fürdőknek nagy, fűdött, a kedvezőtlen időjárástól védet sétacsarnoka van és minden folyosóját üvegfalak védik a légvonatoktól, s a folyosók, valamint a szobák, fűtésre is berendezve.
2-ször. A császárfürdő kedvező helyzetével a világ egy fürdője sem vetélkedhetik. Magyarország fővárosában feküdvén ugyanis, a fürdővendég, a fürdőhelyiség által nyújtott szórakozások mellett még a változatosságban gazdag fővárosi élet élvezni is részesül. Végre
3-ször. A császárfürdő a teli gyógyfürdőre oly egyszerű és a közvény, s csúszos stb. bántalmakon biztos gyógyhatású gőzfürdővel rendelkezik, melynek párja nincs ország Európában.
Egyszersmind ajánljuk intézetünket a t. közönségnek, s különösen a t. országgyűlési képviselő uraknak kenyelmes, díszes hónapos szobáival és kitűnő konyhájával; elkülönített, több szobából álló családi lakások is állván rendelkezésre. A rendelkezés alatt levő 200 szoba ára: egy-egy szobaért egy óra 7 ftól főlebb az igények és kényelem szerint. Naponkint társas étkezés (table d'Hotel) negy tal ettél 50 kr.; gyógyékezés- és étkekkel az intézet jövevű vendéglőse étlap szerint méltányos olcsó árakon szolgál.
Az ügyvivőség feladatát tűzte a t. fürdővendégek s lakók kívánalmainak a legnagyobb készséggel megfélelni.
Budán, 1867. szeptember 20.

2265 (3-5) **A budai császárfürdő ügyvivősége.**

Előfizetési felhivas
DIVATVILÁG
szépirodalmi, ismeretterjesztő és divatlap,
regény folyóirat 1867. második félevi folyamára.
REGÉLŐ
regény folyóirat 1867. második félevi folyamára.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK

A Divatvilág-ra külön: Félévre (jul.—decz.)	4 ft. — kr.
„ „ „ Évnegyedre (okt.—decz.)	2 „ — „
A Regélő-re külön: Félévre (jul.—decz.)	3 „ — „
„ „ „ Évnegyedre (okt.—decz.)	1 „ 50 „
A Divatvilág és Regélő-re együttesen: Félévre	3 „ — „
„ „ „ Évnegyedre	1 „ 50 „

A Regélő
mulattató folyóiratból teljes példányokkal még szolgálhatunk, egyúttal:
1863. { Márcziustól kezdve december végéig (tiz hónap) . . . 5 forint.
{ Julius 1-jétől kezdve december végéig (hat hónap) . . . 3 „
1866. { Januártól kezdve december végéig (egész évi folyam) . . . 6 „
{ Félévi folyam 3 „
1867. { Január—juniusi folyam 3 „

S e folyamat megrendelő t. ez. előfizetők az illető évfolyamhoz járandó műmellékletüket szintén megkapják.
A pénz levelek bérmentes küldése kériük.

A Divatvilág és Regélő kiadó-hivatala
(Pesten, egyetem-utca 4-ik szám.)

Titkos 2233 (6-12)
betegségeket
még makacs és üdült bajokat is úgy korodában, mint magán gyakorlat folytan több ezer beteg legjobbnak bizonyult mód szerint, sokszor a nélkül hogy a beteg hívatásában vagy életmódjában gátlatának, gyökerelesen, biztosan és gyorsan gyógyít
Med. dr. Helfer Vilmos
Pest, király-utca 27. sz. Medetz-házban. 1-6 emelet, délelőtt 7-9-ig, délután 1-4 óráig
Díjazott levelekre azonnal válaszoltatik, s kívánatra a gyógyszeres is megküldetnek.

THEA és RUM
2272 nemkülönb (2-12)
kitűnő magyar, rajnai, bordeauxi borait, valódi francia pezsgőket, hollandi Anisette, Curaças, Benedictinuskok Liqueurje, valódi francia Cognac és francia szesz (Franzbranntwein), tisztelttel ajánlja
Hollóssy Gyula,
Wurm-utca, Vogl-féle házban.

Titkos betegségek
és súlyos utobajjal ellen, sok évi tapasztalás s a világhírű Biecord (egykori párisi tanárának) módszere után, siker biztosítása mellett, rendel
SUGÁR
orvosudor.
Lakása Pesten, váci-utca 15. sz., a korona kávéház mellett.
Elfogad naponkint 11 órától 1-ig. 2264 (7-12)
Megkereshető levél által.

Előfizetési felhívás

VASÁRNAPI UJSÁG

POLITIKAI UJDONSÁGOK

1867. október—decemberi folyamára.

(Ismeretterjesztő és politikai tartalmu két hetilap. — Az egyik eredeti képekkel dúsan illusztrálva; a másik „Országgyűlési beszédár“-ral bővítve.)

Kiadja Heckenast Gusztáv. Szerkeszti Nagy Miklós.

A közelgő évnegyedre új előfizetése hívjuk föl a t. olvasóközönséget, s ajánljuk az ikervallatot, mely ugy tartalma, mint képei által közkedveséget vivott ki magának, politikai részével pedig nélkülözhetlen tájékoztatójává vált a napokint hírlapot nem olvasó közönségnek. Az országgyűlés új évszázának küszöbén levő megújítása, hol hazánk legfőbb érdekei többi közt anyagi létünk életkérdésével fognak tárgyalatni, ismét érdekesebbé teszi a politikai lapokat; s a „Politikai Ujdonságok“ mint hetilap mindig kellő és világos áttekintést nyújt a helyzetről, ugyanazon irónktól, ki e lap politikai részét már kilenc év óta kezeli.

A két lap összhangzó tartalmánál fogva magában egyesít minden hasznos tudnivalót, s olvasóiránál fogva minden osztálybeli olvasni szerető ember által könnyen megrendelhető.

Előfizetési feltételek:

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt, postán küldve vagy Buda-Pesten házhoz hordva:

Évnegyedre (október—decemberre) 2 ft. 50 kr

Csupán a Vasárnapi Ujság: Csupán a Politikai Ujdonságok: Évnegyedre (okt.—decz.) 1 ft. 50 kr. Évnegyedre (okt.—decz.) 1 ft. 50 kr

A „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Ujdonságok“ mint legelterjedtebb lapok Buda-Pesten s a vidéken, a t. közönség, kereskedelmi testületek, vállalkozók, gyárosok s iparújak hirdeményeinek fölvetésére s közlésére is ajánlatnak. Az ígatási-díjak a legolcsóbban fognak számítani, — többszöri hirdetésnél az illetők különös kedvezményben részesíttetnek. A fordítások németből magyarra ingyen eszközöltetnek.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (3-3) (Pest, egyetem-utca 4-ik szám alatti).

Előfizetési felhívás.

A „Honvéd“ első magyar katonai hetilap szerkesztője a 9-ik és 10-ik számaiban felszólítást intéz a honvédegyletekhez és a honvédekhez a „téli iskolák“ érdekében, s egyuttal előfizetést nyit a téli iskolák könnyítésére havonként 2-szer megjelenendő „oktató-levelek“-re, melyek a következő tantárgyakat fogják tartalmazni:

- 1) a szolgálati szabályzatot;
- 2) a taktika elemeit (oktató, gyakorlati és hadműködési szabályzatok);
- 3) az ügyelő szolgálatot (előőrsi és őrjárat) szolgálatot;
- 4) a számadó szolgálatot (administratio).

Az „oktató-levelek“ szétküldése 1-ső novemberrel kezdődik meg, és ezen évi két óra az „előfizetési feltételek“ a következők:

- 1) Az előfizetési ár havonként 30 krban határozott meg.
- 2) A „Honvéd“ előfizető a két óra (november—december) járó 60 krt. egyszerre folyó hó 20-káig kéretnek beküldeni.
- 3) A külön előfizetők nem szabhatik nagyobb ár, s ezen tisztelt előfizetők is kéretnek a 60 kr. pontos beküldésére, és
- 4) valamennyi előfizető minden két héten előre, t. i. 1-ső és 15-dik november-, továbbá 1-ső és 15-dik decemberben 2 egész nyolcad íven fogja az említett „oktató-levelek“et megkapni.

Az előfizetési pénzek Heckenast Gusztáv kiadó urhoz (Pest, egyetem-utca 4. szám) küldendők.

Uj iskolai könyv.

Heckenast Gusztávnál megjelent és minden könyvtárúrnál megrendelhető:

A MAGYAROK TÖRTÉNETE.

Kézírónyelv a középiskolák használatára.

Horváth Mihály.

Füze (224 lap), ára 1 forint 40 krajczár.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1867 (egyetem-utca 4-dik szám alatti).

Alt esti sérvben szenvedőknek.

Levélkivonatok Sturzenegger Gottliebnek Herisában, Appenzell kantonban, Sveiczbán.

Két év óta kettős lágyéksérvben szenvedek, mely nekem hébe-korban iszonyatos fájdalmakat okozott. Ön kitűnő két köcsög sérvkenőse, melyet f. évi január 10-én kaptam, oly hathatósan bizonyult be, hogy most már fájdalmakat nem érzek s a sérv is csaknem elenyészettnek tekinthető s mondhatom úgy érzem magam, mintha újra születtem volna. Elővigyázat tekintetéből mégis kérem önt, miután a gyógyítást tökéletesen befejeztem, küldjön nekem sérvkenőseiből ismét 2 köcsöggel. Treptow, a Rega mellett, Pomerania febr. 27-én 1867.

C. G. pek-tanoncz.

Örömmel ragadok tollat, hogy önnek megírhattam, hogy ön, istennek hála! sérvkenőse által 16 éven át tartó fájdalomiból tökéletesen gyógyított. Ezért ezerszer köszönettel tartozom. Az Isten s ég áldása vegye önt körül, mert ön azt megérdemelte. Bár embertársaimnak tudtára adhatnám, kik sérvbajokban szenvednek, bizonyára megenném, hogy Sturzenegger kitűnő sérvkenőset vegyék használatba. Constanza, június 29. 1867.

F. H.

E kitűnő s egyáltalában semmi ártalmas anyagot magában nem foglaló sérvkenőse reggel s este egyszerűen bősérszítotik, a gyógyulás bekövetkezik a nélkül, hogy kellemetlenséget vagy gyuladást okozna. Egyedül megrendelhető köcsögszáma 3 ft. 20 kr. a. ért. Pesten Formagyi F. gyógyszerész által, Széchenyi sétány 26. sz. a., és Bécsben Weiss József gyógyszerésznél zum Mohren 44. sz. a., a. u. unter den Tuchlauben. — Zagrabban Millbach Zsigmond gyógyszerész. — Temesvárt Quiriny A. városi gyógyszerésztárbán.

Tisztelt ur!

Van szerencsém önt tisztelettel kérem, küldjön betegem számára kitűnő sérvkenőseiből ismét 7 köcsöggel és pedig 2 köcsöggel a gyengébb, 5 köcsöggel az erősebb felől. Az eddig öntől kapott adagok a sóha nem reményelt eredményhez vezettek, következésképp ön által a szenvedő emberiség javára oly szer alkottatott, mely nécsak minden theoriat felülmul, hanem minden altesti sérvben szenvedő emberbarátok ön irányában áldással s őszinte köszönettel tartoznak. — Stendnitz-Siegenderf, Porosz Szíleziában. Haynau kerületben, július 31-én 1867.

2239 (3-7)

Ujonnal megnyitott raktára

BRÜNNER TESTVÉREK.

es. kir. szab.

LÁMPA-GYÁRÁNAK

PESTEN.

uri-utca 2-dik szám. Trattner-Károlyi-féle házban,

ajánlja a legbővebb választékban,

mindennemű petroleum- és ligroin-lámpáit;

legelőszzerűbb s legújabb díszes formákban,

a legolcsóbb gyári árakon.

Ugyszinte petroleum- és ligroin-olajait legjobb minéműségben, a legolcsóbb árak mellett.

2271 (2-4)

Die in Wien 1866 prämirte Samenhandlung

BRÜDER FRANKL IN PRAG.

Schillingsgasse (Porio) 1074-2. Hôtel „englischer Hof“

erbitet sich rechtzeitig, unter Beifügung von 10 fl. O. W. als Aggabe per Sack, Aufträge auf nachstehende, bewährte, vorzügliche, direct bezogene Original-Saatgeteide und Wintertraps-Saaten unter Garantie der Echtheit:

Probsteier Saatrogen (Korn) } 25-35facher } in plombrirten Originalsäcken
Saateweizen } Ertrag } 1 Tonne ungefähr 2 1/2 niederösterreichischer Metzen.
Wintertrapsaat }

Effectuirung rechtzeitiger Ordres: Raps im August; Roggen und Weizen anfangs September; spätere so lange Vorrath, 14 Tage nach Empfang.

Englische Saateweizen, namentlich: Fenton, Hopetown, Hunters, Winter-Talerweizen, Redhaff, Spaldings profillo, Kessingland, Halletts genealogischer, Fern oder April und andere in Säcken von ungefähr 2 1/2 niederösterreich. Metzen Effectuirung September; spätere Ordres vier Wochen nach Empfang.
Seeländer Saatrogen (Korn) } in Säcken zu 1 1/2 niederösterreich. Metzen, Effectuirung Seeländer Wintertrapsaat } August; spätere Ordres 14 Tage nach Empfang.
Ferner empfiehlt sie ihr Lager sämmtlicher

land- und forstwirthschaftlicher Samen und Gemüße-Samen, jetzt insbesondere von Stoppelrüben (Wasser-), engl. Futterrüben und Turnips, Bohnweizen (Heidekorn), amerik. Pterdezahnmehls, Acker- und Riesenpörgel, sowie auch von engl. Portland-Cement, engl. Steinbohlenbier, besten Chamois-Teigeln, Wiener-Neusädter Binderpeche, Fichtspeche, feinste belg. Wagenfetten, Peru-Guano, Knochenmehl etc. etc., sowie selbe auch ihre Dienste beim Ein- und Verkauf landwirthschaftl. Producte und Fabrikate, für Landwirthschaft und landwirthschaftl. Fabrikationszweige nöthigen Materialien empfiehl; auch zu Verschüssen auf dieselben. Schliesslich theilt sie mit, dass sie für Oesterreich die General-Agentur der wiederholt mit den ersten Preisen, zuletzt auf der gegenwärtigen Weltausstellung theilheiten

kön. preuss. pat. Kali-Fabrik von Dr. A. Frank in Stassfurth

ubernommen hat, und empfiehlt zur Rapsbestellung, sowie zur Wiesen- und Koppflüngung die Kalidüngemittel derselben unter Garantie der angegebenen Gehalte an reinem Kali und Controle der löbl. agrichem. Versuchsanstalt in Prag, namentlich: rohes schwefelsaures Kali 10-12%, rohe schwefelsaure Kalkmagnesia 16-18%, dreifach concentrirtes Kalisalz 30-33%, fünf-fach concentrirtes Kalisalz 50-53%, gereinigtet schwefelsaures Kali 39-42%, rohe schwefelsaure Magnesia, Kalkmagnesia. Sammtliche Dünger sind eingemahlen. Preiscurante, Berichte über Anwendung und Resultate dieser Dünger, Frachtabgaben etc., sowie auch unsere Samenkatologe und Berichte über Saatgeteide gratis und franco.

2191 (11-12)

Brüder Frankl, Prag.

Pest, oktober 20-án 1867.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokak illetőleg: Egy, négyezer hasábjott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri ígatásnál csak 7 krba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nro. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön minden ígatás után 30 ujr.

Gróf Eszterházy Kálmán.

Kolozsmegye fiatal új főispánja, kinek arcvonásait mutatjuk be olvasóinknak, egyik kitűnő tagja a fiatalabb nemzedéknek közéletünk terén. S ha szivesen tekintünk azoknak tiszteletgerjesztő arczára, kik érdekemből fontak egy hosszú életen át koszorut halántékaikra, jól esik néha azokon is szemlét tartanunk, kik pályájuk első szaka által feljogosítottak, hogy még sokkal többet várjunk jövőjüktől s kik biztos zálogul szolgálhatnak azon alapos reménynek, hogy hazánk ezután sem lesz hü és jeles fiak hiányában.

Gr. Eszterházy Kálmán Dobokamegyében Nagy-Iklódon született, 1830. június 7-kén. Atyja Eszterházy Dénes, anyja gr. Haller Czeccilia. Az Eszterházy-család cserneki törzsének egyik ága a mult században származott be Erdélybe, házasság által; s ez ág, melynek több tagja viselt közszolgálatokat időnkint, melynek öt tagja vett az 1848-ki eseményekben is részt, ez ág az, melyhez Kálmán is tartozik.

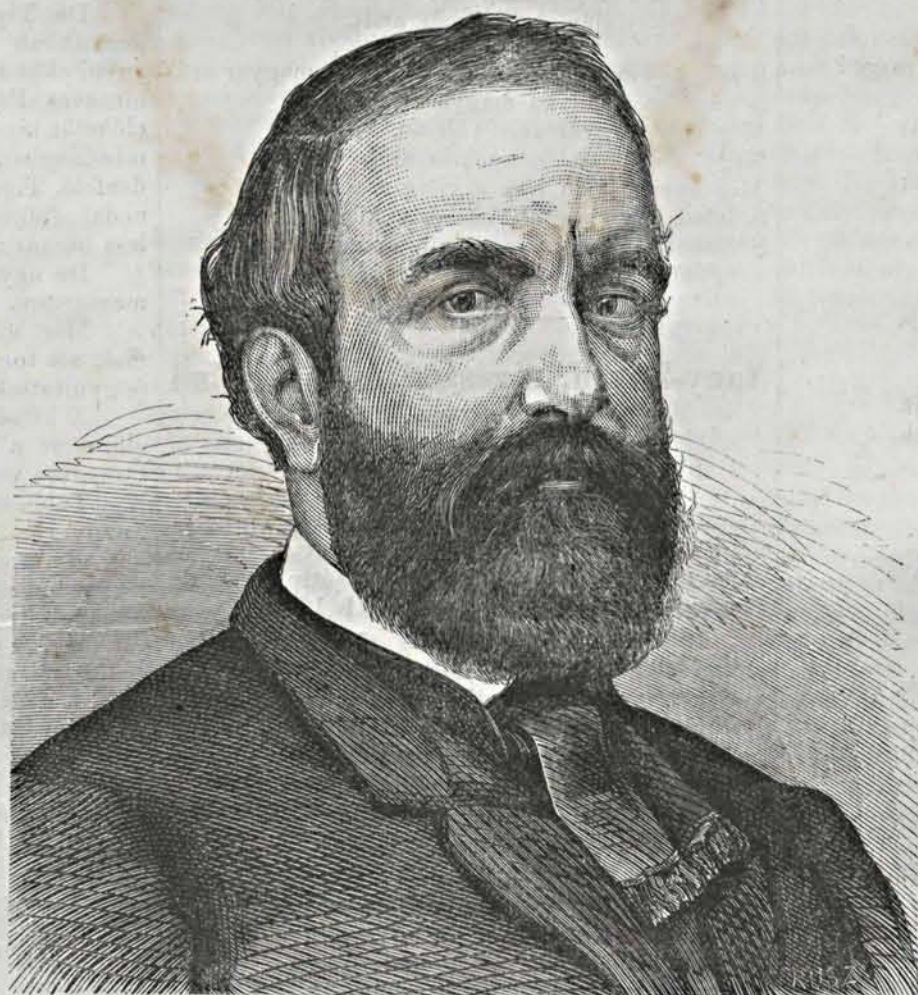
Iskolai tanulmányait 1839-ben kezdte a kolozsvári kath. gymnasiumban s végezte az ottani lyceumban, 1848-ban. Tanulói pályája két utolsó évében élén állt az ifjuság ama szabadelvű s nemzeties mozgalmainak, melyek főcélja volt a magyar nyelv rendes tannyelvű eszközését vivni ki az ott még akkor is uralkodó latin helyett; a mellett a lyceum könyvtárát megnyitni az ifjuságnak, s ifjusági olvasó- és önképző-kör alapítása által emelni az iskolai művelődést, nem tartván erre elegendőnek a tanórákon nyert oktatást. De mind e nemes törekvések csak 1848-ban jutottak teljes sikerre; midőn a márcziusi napok elragadó árja az előbbi mozgalmak által már organizálva találta a lyceumi fiatalságot, s így, testületi részvéte, vezetőivel, az akkori tüntetésekben minden rakonzátlan-ságtól is megóvta.

Az országgyűlés megnyitásával királyi táblai gyakornoknak esküdt föl. A tanév,

a közbejött események miatt a szokottnál korábban zárátván be, midőn egyszersmind tanulói pályáját is befejezte, az események Pestre vonzótták a lelkes és tettvagytól sarkalt ifjut. Csakhamar megkezdettek a toborzások az alakuló honvéd-zászlóaljakra. Kétségkívül az első beállók közt lett volna, ha meg nem hallja, hogy Erdélyben is fognak hadsereget szervezni. Mihelyt erre vonatkozólag gr. Mikes Kelemen és gr. Bethlen Gergely fölhívását olvasta, azonnal hazasietett, s Kolozsvárt, a toborzás főhelyén, mint saját költségén fölszerelt önkéntes,

a jobb szárnyon az ellenség előtt és közelében eszélyes vezényleteért. Január 21-kén, a szebeni csatában, ágyufedezeten volt a balszárnyon; s itt egy ellenséges kirohanás alkalmával, midőn azt föltartoztatni személye hősies koczkázásával igyekezett, jobb karját egy ágyugolyó elsodorta. De oly kevéssé veszté el lélekjelenlétét, hogy csapata vezényletét átadván káplárjának, súlyos sebe daczára maga lovagolt a vezérlő őrnagyhoz, gr. Bethlen Gergelyhez s jelenté neki, hogy sebesülése miatt másnak volt kénytelen átadni a vezényletet. A vitéz őrnagy (később ezredes) nem ok nélkül emlegette ez epizódot külföldön is több ízben, mint a hadosztályát átlenő katonás kötelességért szép példáját. Mint sebesült, Maros-Vásárhelyt fektűd, hol általános részvétben részesült, míg karja amputáltatott. Innen, mint a hadi szolgálatra képtelen, beküldé lemondását; de az nem fogadtatott el, sőt előléptetést s harmadosztályu érdemjelt nyert.

A magyar hadjárat bevégzte után ő is sorozás alá esett mint honvédtiszt; de csonka karja megmentette, s mint képtelen a szolgálatra, nem sorozták be. A forradalmat követett szomorú korszak alatt visszavonulva, gazdaságával foglalkozott, a társadalmi s anyagi téren megragadva minden alkalmat, szolgálhatni hazájá és nemzete ügyének. Tudományok iránti szeretete, különösen a természettudományok s kivált a geologia tanulmányozása felé vonta, előmozdítani ohajtván hazájának, Erdélynek, e tekintetben is megismertetését. E szakba vágó s egyéb irodalmi dolgozatai többnyire neve nélkül jelentek meg; az erdélyi muzeum-egylet körében a mondott czélra évenkénti kirándulások rendezése által is hatott ez irányban. 1861-ben, az újraébredés korszakában, résztvett a károlyfőhérvári értekezletben,

GRÓF ESZTERHÁZY KÁLMÁN.